

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Uitgaventoetsing: Financiering Hoger Onderwijs

De Vlaamse Regering beslist haar goedkeuring te hechten aan het plan van aanpak voor de uitgaventoetsing Hoger onderwijs die zal plaatsvinden in de periode 2023 – 2024.

A. BELEIDSVELD/BELEIDSDOELSTELLING

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

- ## 2. INHOUD

A. CONTEXT

Op de Vlaamse Regering van 19 november 2021 werd een mededeling geagendeerd m.b.t. de uitgaventoetsingen voor de jaren 2022-2024 en werd het thema Hoger Onderwijs vermeld als één van de 8 onderzoeksthema's (VR 2021 1911 MED.0394/1TER). De Vlaamse Regering duidde Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, Ben Weyts, aan als trekker voor dit onderzoeksthema. Het Departement Onderwijs en Vorming en het Agentschap voor Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs, Kwalificaties en Studietoelagen bundelen hun expertise om dit onderzoeksthema te realiseren.

B. DE UITGAVENTOETSING FINANCIERING HOGER ONDERWIJS

1. Deze uitgaventoetsing heeft betrekking op de werkmiddelen voor de Vlaamse hogescholen en universiteiten, zoals verstrekt vanuit de onderwijsbegroting. Deze werkmiddelen kunnen de hogescholen en universiteiten vrij aanwenden voor het vervullen van hun decretale opdrachten, namelijk het verstrekken van hoger onderwijs, het uitvoeren van onderzoek, de ontwikkeling en beoefening van de kunsten en het verlenen van maatschappelijke/wetenschappelijke dienstverlening.

Deze werkmiddelen betreffen in het begrotingsjaar 2022 1.933.426.183 euro. Dit is 85% van de financieringsmiddelen hoger onderwijs vanuit de onderwijsbegroting en omvatten:

- de enveloppe voor de hogescholen en universiteiten, (onderwijssoorten, variabele onderwijsdelen met inbegrip van de voorafnames voor geneeskunde en onderzoeksmasters, onderzoeksoort en variabel onderzoeksdeel universiteiten);
- de middelen die die als gevolg van een aantal hervormingen in het hoger onderwijs geleidelijk toegevoegd worden aan het variabel onderwijsdeel (de middelen voor de vroegere specifieke lerarenopleidingen, de middelen die vanuit het volwassenenonderwijs zijn overgekomen voor de graduaatopleidingen en de lerarenopleidingen, de bijkomende middelen voor de opleiding Verpleegkunde);
- de bijkomende financiering van beursstudenten aan de hogescholen.

De zogenaamde “gekleurde” financieringsmiddelen voor de hogeronderwijsinstellingen, zoals bijvoorbeeld de investeringsmiddelen, de middelen voor de studentenvoorzieningen, etc., vanuit de onderwijsbegroting vallen niet onder het toepassingsgebied van deze toetsing. De middelen die de universiteiten en hogescholen ontvangen vanuit andere beleidsdomeinen van de Vlaamse overheid of van andere overheden of de private middelen die hogeronderwijsinstellingen zelf verwerven, vallen ook niet onder het inhoudelijke luik van deze uitgaventoetsing. Het onderzoek dient wel gesitueerd te worden in het globale financieringskader van het hoger onderwijs.

2. Sinds de invoering van het huidige financieringsmodel in 2008 heeft het Vlaamse hoger onderwijs een sterke groei van het aantal studenten gekend. Het aantal uitgereikte diploma's is eveneens toegenomen. Ook in de nabije toekomst wordt door de demografische groei en de sterke focus van de Vlaamse instellingen op het aantrekken van internationale studenten een stijging van het aantal studenten in het hoger onderwijs verwacht. De sterke toename van het aantal leerlingen in het secundair onderwijs zal zich immers vanaf 2023 tot zeker 2032 verplaatsen naar het hoger onderwijs. Bovendien is het huidige financieringsmodel een sterk studentgedreven model, wat leidt tot concurrentie tussen de hogeronderwijsinstellingen om meer studenten aan te trekken. De grote uitdaging vandaag – maar dus ook in de nabije toekomst – is dan ook om de beschikbare middelen voor het hoger onderwijs zo efficiënt en effectief mogelijk in te zetten zodat de kwaliteit van het onderwijs gegarandeerd blijft.

Deze uitgaventoetsing omvat dan ook de volgende hoofdonderzoeksvraag:

- Wat is de meest efficiënte financiering, en welke alternatieve financieringscriteria kunnen bijdragen aan een effectievere inzet van de middelen, ten voordele van een maximale onderwijskwaliteit, waarbij de gelijke kansen tot toegang tot het hoger onderwijs gewaarborgd blijven?

In functie daarvan worden volgende onderzoeksvragen beantwoord:

- Hoe is de kostprijs per uitgereikt diploma (initiële bachelors – masters) geëvolueerd?
- Heeft het concurrentieel model geleid tot een gewijzigde instroom die minder of meer succesvol is in het hoger onderwijs?
- Bevat het financieringsmodel elementen die een remmend effect hebben op studievoortgang? Bevat het financieringsmodel elementen die een positief effect hebben op de studievoortgang? Wat is bijvoorbeeld het effect van de inputfinanciering op de studievoortgang (hoelang blijven studenten onder input en hoe is dat geëvolueerd)?

- Hoe gaan de instellingen om met studenten die weinig of geen leerkrediet hebben? Zien de instellingen het leerkrediet als een element dat invloed heeft op de financiering?
- Wat is het effect van het leerkrediet/ studietoelagekrediet op de studieloopbaan van een student ? (vroegtijdige uitstroom, heroriëntering,)
- Wat is het effect van de bijkomende wegingen (beurs, functiebeperking, werkstudenten) voor studenten op de financiering van de instellingen? Compenseert het systeem van wegingen die instellingen die een groot aandeel kansengroepen hebben in hun studentenpopulatie, of een sterke groei kenden in studenten uit kansengroepen? In welke mate?
- Welke elementen in het financieringsmodel belemmeren/ stimuleren een optimalisatie van het opleidingsaanbod in termen van samenwerking tussen instellingen onderling, en afstemming van dat opleidingsaanbod op de arbeidsmarkt (knelpuntberoepen)?
- Wat zijn de effecten als de onderwijssoekel zou afgebouwd worden op het aanmoedigen van fusies en levensvatbaar houden van kleinere instellingen met een specifiek aanbod?

C. AANPAK EN GOVERNANCE VAN DE UITGAVENTOETSING

In concreto zal dit onderzoek bestaan uit diverse delen en fases:

1. In eerste instantie zal door de opdrachtnemer bepaald worden welke data en welke informatie zij nodig hebben.
2. De betrokken administratie zal vervolgens een dataset ter beschikking stellen van de opdrachtnemer. Indien de opdrachtnemer nog bijkomende data nodig heeft dan vraagt de opdrachtnemer deze op bij de instellingen.
3. De opdrachtnemer koppelt periodiek terug naar de stuurgroep over de stand van zaken.
4. De opdrachtnemer voert in alle onafhankelijk de opdracht uit.
5. Tot slot geeft de opdrachtnemer voor oplevering een uitgebreide toelichting én ontwerprapport aan de stuurgroep. De stuurgroep geeft feedback die de opdrachtnemer verwerkt in het finale rapport.

De beoogde output van de uitgavetoetsing is een transparant eindrapport met een keuzemenu voor beleidsmakers in de eindrapportering en een weergave van de leereffecten. Het is de bedoeling dat dit rapport met concrete aanbevelingen gebundeld wordt in een onderbouwd analyserapport. Dit rapport dient afgerond te zijn tegen medio 2024, zodat het kan meegenomen worden in het kader van de voorbereiding van het volgende regeerakkoord.

Voor de begeleiding en opvolging van deze uitgaventoetsing wordt een stuurgroep samengesteld.

Voorstel samenstelling stuurgroep

In de mededeling aan de Vlaamse Regering van 19 november 2021 betreffende de uitgaavetoetsing voor de jaren 2022-2024 werd er opgenomen dat zowel de Inspectie van Financiën als het departement Financiën en Begroting betrokken moeten worden bij de Spending Review.

Gezien hun expertise op gebied van financiering hoger onderwijs stellen we voor om enerzijds de
regeringscommissarissen hoger onderwijs en anderzijds één vertegenwoordiger van het
departement Economie, Wetenschap en Innovatie op te nemen in de stuurgroep.

De stuurgroep zal als volgt worden samengesteld:

- de Inspecteur van Financiën, bevoegd voor onderwijs;
- een vertegenwoordiger van het departement Financiën en Begroting;
- het College van Regeringscommissarissen;
- een vertegenwoordiger van het ministerie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Nederland;
- een vertegenwoordiger van het departement Economie, Wetenschap en Innovatie;

- twee vertegenwoordigers van de onderwijsadministratie (AHOVOKS en Departement).

Het voorzitterschap en het secretariaat van de stuurgroep zal worden waargenomen vanuit het College van Regeringscommissarissen. Het is aangewezen dat deze stuurgroep nog feedback kan geven bij het ontwerp van het bestek.

Mogelijk oordeelt de stuurgroep / de opdrachtnemer dat er bijkomende data of bevraging nodig is van de instellingen. Binnen de stuurgroep wordt bekeken hoe dit efficiënt kan worden georganiseerd. Een mogelijkheid is dat er een klankbordgroep wordt samengesteld met vertegenwoordigers van het werkveld, teneinde een vlotte coördinatie mogelijk te maken in het licht van de strikte deadlines.

Beoogde eindresultaat

Het beoogde eindresultaat is een onderzoeksrapport met beleidsaanbevelingen voor de financiering van het hoger onderwijs. Dit houdt, zoals bepaald in het BVCO van 17 mei 2019, vanzelfsprekend in dat er beleidsopties opgenomen worden die dienstig kunnen zijn voor verdere besluitvorming. Hierbij wordt transparant per beleidsoptie de mogelijke beleidseffecten meegegeven.

3. BESTUURLIJKE IMPACT

A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

Voor de werkzaamheden bij het Departement Onderwijs & Vorming, AHOVOKS en de regeringscommissarissen worden geen bijkomende kredieten voorzien. De kostprijs van het onderzoek en opleveren van het rapport dat via een openbare procedure wordt uitbesteed, wordt geraamd op maximaal 235.000 euro exclusief btw. Het nodige budget zal worden voorzien op de middelen van de onderwijsbegroting op begrotingsartikel FB0-1FGD2GN-WT.

De Inspectie van Financiën verleende op 6 juni 2023 advies.

Het akkoord van de Vlaamse minister, bevoegd voor de begroting, werd gegeven op 5 juli 2023.

B. ESR-TOETS

Niet van toepassing

C. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

Dit heeft geen impact op het personeel van de Vlaamse Overheid.

D. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

Het voorstel heeft geen weerslag op de lokale besturen noch op personeelsvlak, noch op het vlak van de werkingsuitgaven, de investeringen en schulden of de ontvangsten.

4. VERDER TRAJECT

Na goedkeuring van deze nota door de Vlaamse Regering zal de onderzoeksopdracht van deze spending review uitbesteed worden. Hierbij zal de wet op de overheidsopdrachten volledig en correct worden toegepast.

////////////////////////////////////

5. VOORSTEL VAN BESLISSING

2° de Vlaamse minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand te gelasten aan het departement Onderwijs & Vorming de opdracht te geven de vooropgestelde uitgaventoetsing op te starten.

Ben WEYTS

Pagina 5 van 5